

РЕЗЮМЕТА НА ТРУДОВЕТЕ СЛЕД ЗАЩИТА НА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЯ

на ас. д-р Неделина Здравкова

Катедра „Педагогически и социални науки“, Педагогически факултет, Тракийски
университет – Стара Загора

представени в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по
„Педагогическа и възрастова психология (адлеровски подход)“
в област на висше образование 1. Социални, стопански и правни науки, професионално
направление 3.2. Психология, обявен от Тракийски университет – Стара Загора,
и публикуван в ДВ бр. 60 от 14.07.2023 г.

В. 3. ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД – МОНОГРАФИЯ

**3.1. Здравкова, Н. (2023) Стил на живот и социален интерес в предучилищна
възраст, Стара Загора, ИК „Кота“, 142 стр., ISBN: 978-954-305-650-7**

В предучилищна възраст, по убеждението на класиците на индивидуалната
психология Алфред Адлер и Рудолф Драйкурс, се формира стила на живот и се развива
социалният интерес.

Значението на предучилищната възраст, интензивното развитие на децата в тази
възраст и мястото на предучилищните заведения в образователната система изискват
задълбочено решаване на проблемите в този възрастов период. Развитие е динамичен,
многоизмерен и сложен процес, който се обуславя от взаимодействието на
наследствените фактори с външната среда – материална и социална. Във всеки един
момент природните фактори и условията на средата могат да бъдат както източник на
влияния, които да благоприятстват и подпомагат детското развитие, така и на рискове.

Монографията е насочена към изследване на социалния интерес при деца в
предучилищна възраст от различен етнически произход. Очертани са етнокултурните
особености в развитието на социалния интерес при децата. Семейството и детската
градина притежават собствена атмосфера, всяка от които има своята полезност за
детското развитие и когато се обединят заедно, те могат да постигнат много добри
резултати. Възможността родителите да гарантират сигурна, стимулираща и
пълноценна среда за развитие играе ключова роля за това децата да получат най-
доброто начало на своя живот. Стилът на живот се формира в семейната среда във
времето на предучилищната възраст, когато децата усвояват ценностите, традициите,
културата и възгледите на родителите, които възпитават детето.

Настоящата монография е посветена именно на изследването на тези психични
феномени при децата в предучилищна възраст от различен етнически произход.

В.4. МОНОГРАФИЯ, КОЯТО НЕ Е ПРЕДСТАВЕНА КАТО ОСНОВЕН ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД

**4.1. Здравкова, Н (2023) Социалната отговорност и социалният интерес –
предиктори на професионалната пригодност на учителите, Стара Загора, ИК „Кота“,
188 стр., ISBN: 978-954-305-653-8**

Съвременното общество поставя високи изисквания към обучението на
специалисти в разнообразни области, доколкото от тяхната компетентност и лични
качества зависи развитието на различните сфери на обществения живот.

Педагогическата професия е с висока обществена значимост чиято същност е не само да бъдат предавани знания, но има мисията да създава личности, да утвърждава човешкото в човека. В условията на реформиране и обновлене на обществото в голяма степен от педагога зависи и образованието на широките слоеве на обществото, неговата култура и нравственост, а също така и по-нататъшното обществено развитие.

В настоящата монография е направен опит да се проучи значимостта на характеристиките „социален интерес“ и „социална отговорност“ за ефективното упражняване на педагогическата професия.

Социалният интерес и социалната отговорност са важни психически феномени със сложна и нееднозначна структура, които имат своята роля в професионалното развитие на бъдещия педагог, доколкото отговорният подход към обучение в университета до голяма степен предопределя успеха на професионалната дейност. Конкретното проучване е свързано с изследване на социалния интерес и социалната отговорност при учители, повишаващи квалификацията си и при студенти – бъдещи педагози. Потърсена е и корелация между величините на характеристиките „социална отговорност“ и „социален интерес“ в двете извадки. Очертани са тенденциите при сравнение на статистическите измерители на социалния интерес и социалната отговорност при действащите учители и студентите, обучаващи се в педагогически специалности.

Г. 5. ПУБЛИКУВАНА КНИГА НА БАЗАТА НА ЗАЩИТЕН ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН "ДОКТОР"

5.1. Здравкова, Н., (2023), Социален интерес и възпитателна среда, Стара Загора, ИК „Кота“, 185 стр., ISBN: 978-954-305-636-1

Монографията е посветена на една от ключовите концепции в Индивидуалната психология на Алфред Адлер, а именно „социалният интерес“. Социалният интерес е многопластово понятие, което обединява около себе си множество социални феномени, които имат отношение към социалното битуване на личността, развивайки се в зависимост от средата.

Индивидуалното развитие и личното благополучие на всеки човек зависят в голяма степен от успешната социализация на личността, от степента на интегрирането ѝ в социума. Поради това в съвременната научна литература редица автори правят опит да изследват факторите на успешната социализация с цел те да бъдат изучени, умело прилагани и управлявани. В качеството на такива фактори са описвани различни социални, биологични и психологически влияния, които детерминират и направляват развитието на индивида в определена посока. Индивидуалната психология като основна научна база на настоящия труд, приема че ключов фактор, който влияе върху развитието на личността и нейната социализация е социалният интерес.

Тази теза е и в основата на теоретичните и емпиричните проучвания в монографията. На базата на направения обзор на научната и специализирана литература, както и на изследвания върху формирането и развитието на социалния интерес от съмишленици, последователи и съвременни адлериански автори, е направен опит да се анализират факторите, които влияят и допринасят или възпрепятстват развитието на социалния интерес.

Проучването в монографията е ориентирано към изследване на социалния интерес при деца в предучилищна възраст, отглеждани и възпитавани в семейна и извън

семејна среда. Представени са резултатите, интерпретацијата и обобщените изводи. Целенасочениот сравнителен анализ на особеностите на социалниот интерес и врзката със средата, в която живеат и се възпитават децата, открива принципната и практичката можност за квалитетни промени във възпитанието на децата.

В тази насока са насочени проучувањата и разсъжденията в трета глава на монографијата. Разгледаниот Концептуалниот модел на грижа за развој на социалниот интерес при деца, отглеждани в извън семејна среда, вопреки нерепрезентативната извадка, категорично потврдува, че не само количеството, но структурата и квалитетот на социалните контакти засилва чувството за припадност към групата и социалниот интерес. В идејната основа на концептуалниот модел лежи разбирањето, че възпитанието на децата треба да биде по насока на критериите, които са фундаментални за развојот и определувањето на равништето на социален интерес в тази возраст, представени във втора глава.

Г.7. СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ СПИСАНИЈА С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ ИЛИ ПУБЛИКУВАНИ В РЕДАКТИРАНИ КОЛЕКТИВНИ ТОМОВЕ

7.1. Здравкова, Н., (2023) Равниште на социалниот интерес при учители, повишавајќи професионалната си квалитетација, Е-списание „Педагогически форум“ ISSN: 1314-7986, број 1, DOI: 10.15547/PF.2023.002, <https://www.dipkusz-forum.net/article/413/ravnishte-na-socialniya-interes-pri-uchiteli-povishavashi-profesionalnata-si-kvalifikaciya>

Статијата е посветена на клучовата концепција на создателя на индивидуалната психологија А. Адлер за социалниот интерес како потенцијал и предиктор на општествено ползна активност на личноста. В конкретното проучување се визира формата на проявление на социалниот интерес како „учене през целиот живот“, осигурувајќо и поддржувајќо висока квалитетација при учителите. Установувањето на равништето на социалниот интерес на квалифицирајќи се учители, предимно в границите на високите, завишени и средни нива, потврдува тезата за повишената општествена отговорност на педагозите при реализирање на задачите на образованието и възпитанието.

7.2. Здравкова, Н. (2023) Социална отговорност и социален интерес при студенти – бидејќи педагози, Годишник за студенти, докторанти и научни ръководители – Великотърновски университет, том 3/2, с. 647 Универзитетско издателство „Св. св. Кирил и Методиј“, ISSN: 2815-357X, <https://www.uni-vt.bg/bul/pages/?page=1321&zid=12>

В настоящата статија е направен опит да се проучи значимостта на карактеристиките „социален интерес“ и „социална отговорност“ за ефективното упражнување на педагогическата професија. Това са важни психически феномени със сложна и нееднозначна структура, които играат огромна роля в професионалното развој на бидејќиот педагог, доколку отговорниот подход към обучение в универзитетот до голема степен преопредува успехот на професионалната дейност. Проучувањето е сврзано с изследување на социалната отговорност и социалниот интерес при студенти, бидејќиот педагози. Потърсена е и корелација между величините на карактеристиките „социална отговорност“ и „социален интерес“ в извадката на студентите.

7.3. Здравкова, Н. (2023) Лонгитудинално проучване на характеристиките в развитието на социалния интерес при деца в предучилищна възраст, В: Science & Technologies, Volume XIII, 2023, Number 4: EDUCATION. ISSN 1314-4111, с. 1-7, <https://www.sustz.com/bg/?f=journal&number=98>

Предучилищната възраст е сензитивен период в социалното развитие на човека и както твърди А. Адлер и за развитие на социалния интерес на детето. В настоящата статия са представени резултатите от емпирични изследвания на равнището на социалния интерес при деца в предучилищна възраст. На базата на получените резултати от изследването се констатира редица особености и различна динамика в развитието на социалния интерес по отношение на съставлящите го критерии. Общият извод от направеното проучване е, че повечето от участващите в изследването деца имат средно и високо равнище на социален интерес.

7.4. Колева, Н. (2020) Понятието „социален интерес“ в парадигмата на индивидуалната психология. „Диоген“, книга „Психология“ - Творчески предизвикателства в психологията, том 28 (1), 2020 г., с. 118-128. Сб. ISSN: 2367-9549 (Online) ISSN: 1314-2763 (Print) Лиценз: CC BY-NC-ND Издателство и производство - В. Търново : Унив. изд. "Св. св. Кирил и Методий", 2020 – 2020. DOI: <https://doi.org/10.54664/KDRR3357>

Алфред Адлер е основател на един нов, социално-ориентиран подход към изследване на психиката на човека. В основава на психологията на А. Адлер стои понятието Gemeinschaftsgefühl, немски неологизъм, който е невъзможно да бъде преведен с една дума. Затова значението му се дефинира чрез словосъчетания като обществен интерес, социално чувство, общностно чувство, чувство за солидарност, свързаност на човек с човека, чувство за партньорство в човешкото общество. Социалният интерес се отнася до вродената, вътрешна потенциална възможност на човека да се идентифицира с другите хора и да споделя техните чувства.

7.5. Здравкова, Н., (2012) Холистичният психоаналитичен подход на Алфред Адлер, Годишник на Педагогически факултет – Стара Загора, том 12, с. 225-231, ISSN 1312-286X, <https://pf-yb.com/bg/content-of-yearbook/>

Алфред Адлер е изключителен учен, психолог и философ. В основата на неговата теория е разбирането за света, посоката и начините за подобряването му. Той е основоположник на нов социално-ориентиран подход към изследването на човешката психика. Адлер създава индивидуалната психология и теория за личността, основана на понятията за единство, стремеж към целта и активно участие на човека. По своя дух и концептуални положения тя може да бъде разглеждана като предшественик на съвременната хуманистична психология, представяйки далеч по-удовлетворяващо и оптимистично становище за човешката природа.

7.6. Zdravkova, N (2005) **Intercultural aspects of the deviant behaviour of children from the primary school age**, p.123-128, Interculturality in the educational process. Shtip Macedonia, 22-24 September, 2005, ISBN 9989-2260-2-2

Интеркултурни аспекти на девиантното поведение при деца от средна училищна възраст

В България съжителстват малцинства, чиито права са гарантирани от конституцията. Независимо от това част от тях са болезнено чувствителни и убедени в

това, че са в неравнопоставено положение спрямо останалата част от обществото. Задълбочаването на тези малцинствени комплекси често провокират конфликти, което се отразява и върху децата. В училище децата-ромци не рядко реагират с агресия, наблюдава се ниска способност за социална ориентация, а семейна среда често е насочена само към физическото обгрижване на децата и формиране на етническите традиции и ценности.

7.7. Zdravkova, N (2004) The professional satisfaction of the teachers of the contemporary Bulgarian school. p.667-670, Vol-II \2nd international balkan education congress. Searching excellence in education, Turkey, 8-10. october, 2004

Професионалната удовлетвореност на учителите в съвременното българско училище

Днес и през следващите години на нашето хилядолетие, образованието се откроява като определящ фактор за развитието на човечеството. Един от най-важните и основни фактори за функционирането на образованието са трудовите ресурси, с най-важното и същинско звено на педагогическия процес – учителят. Затова въпросите свързани с учителския труд, неговата организация, заплащане, мотивация за работа и социално-икономическият статус са от изключителна важност. Професионално-творческото израстване на учителя и неговата адаптация към съвременните изисквания на образованието, налага разработването и реализирането на комплекс от социално-икономически мерки, насочени към усъвършенстване на организацията и условията на труд на педагозите.

Г.9. СТУДИИ, ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ СПИСАНИЯ С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ ИЛИ ПУБЛИКУВАНИ В РЕДАКТИРАНИ КОЛЕКТИВНИ ТОМОВЕ

9.1. Здравкова, Н., (2023) Етнокултурни особености в развитието на социалния интерес при деца от ромски произход в предучилищна възраст, Е-списание „Педагогически форум“ ISSN: 1314-7986, брой 3, DOI:10.15547/PF.2023.016, <https://www.dipkusz-forum.net/article/428/etnokulturni-osobenosti-v-razvitiето-na-socialniva-interes-pri-deca-ot-romski-proizhod-v-preduchilishna>

В предучилищната възраст, по убеждението на класиците на индивидуалната психология А. Адлер и Р. Драйкурс, се формира стила на живот и се развива социалния интерес. В своето развитие всяко дете е поставено в центъра на единствен по рода си социален кръг от човешки взаимоотношения, а именно дете – семейство – педагог. Конкретното проучване е насочено към проявленията на социалния интерес при деца от предучилищна възраст от различен етнически произход. Сравнителният анализ на равнището на социален интерес при деца от различен етнически произход показва статистически различия в развитието му. Въпреки това се очертава една много оптимистична тенденция, свързана с резултатите от предучилищното възпитание и обучение. Откриват се особените предимства, устойчивостта и резултативността и интегриращия характер на парадигмата на съвременното предучилищно обучение и възпитание у нас.

ПОДПИС: